

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№9

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 1040 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Postdan xaridgacha: influenser va ilg'or veb-ilova (PWA – progressive web app)ning chakana sotuvga real ta'siri	14
Abdulaziz Madjidov	
Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli	22
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Korxona raqobatbardoshligini oshirishda marketingning tovar strategiyasidan foydalanish holati.....	29
Xidirov Sherzod Olimovich	
O'zbekistonda moliyaviy savodxonlikni institutsionallashtirish: NFIS, Finlit.uz va ta'lim islohotlari	34
Irgashev Anvar Farxodovich	
Moslashuvchan menejment tizimlarini yashil iqtisodiyotga integratsiyalash tasnifi	39
Umarov Bexzod Batirovich	
Qishloq xo'jaligida innovatsion marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	43
Sheraliev Axror Sodiqovich	
O'zbekiston Respublikasida moliyaviy bank xizmatlarini rivojlantirishning tendensiyalari, undan samarali foydalanish imkoniyatlari va konseptual jihatlarini	48
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
Metallurgiya korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish chet el tajribasi	54
Abdullayeva Matluba Nematovna	
Исследование связи между восприятием изменения климата и внедрением устойчивых методов ведения сельского хозяйства в Узбекистане	59
Светлана Ражабова, Бахром Миркасимов	
Surxondaryo viloyati qishloq xo'jalik tarmog'ini barqaror rivojlantirishni iqtisodiy-ekologik modellari	68
Abdug'aniyev Otabek Allajonovich, Xo'jamqulov Bekzod Turdaliyevich	
Milliy iqtisodiyotda real sektor salmog'i va uning o'zgarish tendensiyalari	75
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Isroilova Muhabbat Rustamjon qizi	
Qo'shilgan qiymatni soliqqa tortish uslubiyoti: xususiyatlari, vazifalari va muammolari	89
Xaitov Shuxrat Sharipboyevich	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....	94
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Transport tizimining rivojlanishi milliy iqtisodiy o'sishining asosi sifatida	98
Narziyev Umidjon Baxrillayevich	
Loyiha risklarini aniqlashda zamonaviy usullar va ularning samaradorligi.....	105
Marufhanov Davron Xasanovich	
Современные методы управления на железнодорожном транспорте в процессе трансформации системы.....	109
Кушакова Мамура Наримановна	
Финансовые механизмы и модели менеджмента в развитии устойчивой экономики транспортных компаний	115
Шарапова Гулчехра Рустамовна	
Kasbiy ta'limda o'quvchilarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish va baholashning innovatsion yondashuvlari	120
Maxkamova Zuhra Tursunpulotovna	
Audit ishi sifati darajasini oshirish yo'nalishlari.....	124
Qushmatov Otaxon Qurbonaliyevich	

Erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	131
Yuldashev Baxtiyor Gayradjonovich	
Ko'chmas mulk qiymatini baholash va uning ekonometrik tahlili	135
Jaloliddinova Mohira Alisher qizi	
Современные тенденции и вызовы бюджетно-макроэкономической политики в Узбекистане	142
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
Intellectual mulkda iqtisodiy mohiyat, mazmun hamda huquqiy jihat uyg'unligi	148
N.D.Maxmudova	
Axborot texnologiyalari asosida ta'limda loyiha boshqaruvida sun'iy intellekt va mashinali o'qitish imkoniyatlari	152
Xodjiyeva Durdona Abdurasolovna	
Концепция "Зеленого учета" и его значение для экономического развития.....	157
Умарова Зулайхо Турсуновна	
Iqtisodiyotning asosiy tarmoq va sohalariga kiritilgan investitsiyalarning joriy holati tahlili	166
Ismailova Kutlibeka Ulug'bek qizi	
O'zbekistonda yoshlar tashkiloti faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos jihatlari va rivojlanish bosqichlari	172
Usmonov Adxamjon A'zamjonovich	
O'zbekiston Respublikasi maxsus iqtisodiy zonalarini investitsion holatini hududlar kesimida tahlili.....	178
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	
Kichik biznes va o'rta biznesni rivojlantirish orqali aholi farovonligini ta'minlash.....	184
Ahmedov Oybek Turgunpulatovich, Nurqulov Nurbek Sirojiddin o'g'li	
Fiskal siyosat instrumentlari orqali yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va legallashtirish metodologiyasi.....	189
Ergasheva Malikaxon Avazxon qizi	
Fond bozorida savdo strategiyasi va uni amalga oshirishga yo'nalishlari.....	192
Soliev Istam Ixtiyorovich	
Sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirishning asosiy tamoyillari	197
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi tizimining isloh qilinishi: Tajriba va istiqbollar.....	202
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
Iqtisodiyotning real sektorida investitsion loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti.....	209
Qosimova Lola Sultanovna	
Sanoat mahsulotlari eksportida logistika zanjirining uzluksizligini ta'minlash: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar.....	217
Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi	
Soliq ma'murchiligiga zamonaviy texnologiyalarini joriy etish orqali qo'shilgan qiymat soliq ma'murchiligi bazasini kengaytirish yo'llari	222
Raxmonqulov Umidjon Rustam o'g'li	
Инновационные подходы к созданию проблемно-ориентированной системы прогнозирования, оптимизации и управления отраслями региональной экономики (жилищное строительство)	231
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
Tovar-moddiy resurslar harakati samaradorligini oshirishda UZEX faoliyatining joriy holatini baholash.....	238
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Mamatkulov Farrux Gulomjon o'gli	
Sog'liqni saqlash tizimida tadbirkorlik faoliyatining turlari	244
Solikhova Dildora Alisher qizi	

“O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” ajning asisii faoliyatini samaradorligini oshirishda autsorsing xizmatini joriy etish strategik asoslari	250
Kaxarova Nilufar Yerkinjonovna	
Mintaqani kompleks rivojlantirishning metodologik asoslari va ustuvor yo‘nalishlari.....	256
Jumayeva Zulfiya Qayumovna	
Sog‘liqni saqlash tashkilotarida xarajatlar samaradorligini ta‘minlash masalalari	260
Raximova Maftuna Axmadjon qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida sof foydani taqsimlash bilan bog‘liq bo‘lgan soliq solish masalalari	264
Suyunov Otabek Shuxrat o‘g‘li	
O‘zbekiston qonunchiligida raqamli transformatsiya jarayonida elektron to‘lov kartalarini soxtalashtirishni jinoyatlashtirish	276
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
Mamlakatimizda intellektual xizmatlar bozorini rivojlantirish masalalari.....	281
Miyassarov Davron Abdurashid o‘g‘li	
Validation of the dutch eating behaviour questionnaire (DEBQ) in a sample of uzbek women.....	285
Khursana Usmanova, Dr Muhammad Bilal, Dilafuz Qo‘chqorova	
Iqtisodiy xavfsizlik tizimlarini o‘ziga xos jihatlari	295
Nabiyev Bexzod Shavkatovich, Bayboboeva Firuza Nabijonovna	
Davlat qarz siyosatini optimallashtirishda islomiy moliya instrumentlarining qo‘llanish imkoniyatlarini kengaytirish yo‘nalishlari	299
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich	
Роль институциональных структур фондового рынка в обеспечении финансовой стабильности.....	305
Камилова Севара Анваровна	
The Impact of Digitalization on the Management System in the Entrepreneurial Environment of Uzbekistan.....	309
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
China’s Investment Strategy in Uzbekistan: Sectoral Trends and Strategic Implications (2013–2024).....	313
Maftuna Nuriddinova	
Qo‘shilgan qiymat solig‘i tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati	319
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
Raqamli boshqaruvning afzalliklari va uni rivojlantirish istiqbollari	324
Xolbayeva Marg‘uba Qazoqboyevna	
Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari: O‘zbekistonda qo‘llanish imkoniyatlari.....	328
Jumayeva Guzall Sherxon qizi	
Audit organizations in Uzbekistan	332
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	
Xorijiy investitsiyalarning turlari va xususiyatlari	337
Gofurov Doston Boxromovich	
Mahalliy budjet mablag‘larining samaradorligini oshirishda auditning o‘rni.....	341
Primova Shaxnoza Komiljonovna	
Модели управления государственными финансами в зарубежных странах.....	345
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
O‘zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishi: yashil o‘sish indikatorlari tahlili	352
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Innovation management in the education system: practical challenges, international experience, and effective strategies based on the example of Uzbekistan.....	356
Imomov Inomiddin Abdulxamidovich, Egamberdiyev Farxod Botirovich	
Трансформация энергетического комплекса Узбекистана: текущее состояние и перспективы развития	363
Хмель Е.В., Мирджалилова Д.Ш., Дерюгина Е.А., Лозовская Н.А.	

Improving the efficiency of personnel management and optimizing labor costs in Sam Glass LLC.....	368
Musayeva Shoira Azimovna, Agzamov Avazkhon Talgatovich	
Interactive design and museum management: enhancing guided tours through IOT and virtual solutions.....	374
Ibrokhimova Aziza Abbasovna	
Hududlar investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	379
Imomova Kamola Novfal qizi	
"Innovatsion usulda baliq yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari (Sirdaryo tumani misolida)"	385
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	
Bank filial tarmoqlari samaradorligini baholashning xorijiy tajribasi va undan O'zbekiston banklari amaliyotida foydalanish imkoniyatlari	392
Xoshimov Og'abek Nizomjon o'g'li	
Zamonaviy iqtisodiyotda davlat xaridlarinin elektron savdolarining o'rni	398
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Реализация концепции развития рынка зеленой экономики в сфере экономической безопасности Республики Узбекистан.....	401
Юнусова Римма Рахманбердиевна	
Tijorat banklaridan "foyda" solig'ini undirishning bugungi holati.....	408
Ergasheva Lobar Raxmatulla qizi	
O'zbekiston oziq-ovqat sanoatini iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari	415
Abasova Gulirano Rahmatullo qizi	
Xorijiy tajribalar asosida ekologik tadbirkorlikning innovatsion va investitsion yo'nalishlarini tashkil etish	419
Turg'unova Tursunoy Maratovna	
Sanoat korxonalari jozibadorligini oshirishda marketing strategiyasini amalga oshirish xususiyatlari	424
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Turizm sohasida investitsion faoliyat: nazariy asoslar va amaliy yo'nalishlar.....	428
Ergashev Durdonaxon Aziz qizi	
Qashqadaryo viloyatida barqaror turizmning rivojlanish tendensiyalari va mavjud muammolar tahlili.....	432
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
Iqtisodiy rivojlanish jarayonida investitsion resurslarning mutanosib taqsimlanishi: samaradorlik va ustuvor yo'nalishlar.....	436
Otaboyev Feruzbek Oybek o'g'li	
Xususi banklar faoliyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning moliya bozoriga ta'siri	441
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Mehnat resurslari tushunchasi, tarkibi va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati.....	447
Kobilova Zebo Bobokulovna	
Xorijiy davlatlar tajribasida moliyaviy siyosatning makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli.....	453
Jabborova Dilafruz	
The impact of exchange rate policy on the financial-monetary system and economic growth.....	459
Raxmanova Laylo Baxodirovna	
Современные вызовы и модельные подходы к обеспечению конкурентоспособности банковской системы Узбекистана.....	464
Юлдашева С.Ш.	
Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishda soliq mexanizmidan samarali foydalanish yo'llari	470
Ishimova Mohinur Absalomovna	
Innovative pathways for advancing sustainable tourism in Uzbekistan.....	477
Feruz Karimov	

Tijorat banklarida biznes subyektlari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari.....	482
Mirpulatova Luiza Mansurovna	
O'zbekistonda sanoat zonalarining rivojlanish bosqichlari va huquqiy-me'yoriy asoslari	488
Vafoyev Akmal Ikromovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanishda Germaniya tajribasi	493
Pardayeva Maftuna Ulug'bek qizi	
Korxonalar moliyaviy faoliyati bo'yicha auditorlik risklarini xalqaro standartlar asosida baholash	497
Shirinov Uchqun Abduxalilovich, Abduxalil-zoda Ra'no Muzaffar qizi	
Ishlab chiqarish xarajatlarining tarkibi va ularni pasaytirish usullari	501
Sodiqov Mirahror Abbos o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi hududlarini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda mahalliy budjetlarning ahamiyati.....	509
Sharopov Dilshodjon Raxmatullayevich	
The role of small business enterprises in enhancing the well-being of the population in Uzbekistan	513
Djalilova Shaxlo Ismoiljon kizi	
O'zbekistonda IPOlarni tashkil etish jarayonlari tahlili	518
Alikulov Azamat Tuygunovich	
Kichik sanoat zonalarini faoliyatining iqtisodiy-statistik tahlili (Surxondaryo viloyati misolida).....	522
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Hududlarning innovatsion turistik salohiyatini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	528
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
Integrating circular economy principles in marketing and operations of grape export companies for green transition.....	534
Usmonova Diyora Mahmud kizi	
Foreign experiences of improving the quality of services in the field of tourism.....	541
Raxmonov Siyovush Turob ugli	
Z avlodining iste'dodli vakillari uchun raqobat: davlat boshqaruvi sektorining maqsadga yo'naltirilgan raqamli avlodni jalb etish strategiyalari.....	546
Nosirova Shaxzoda Bohodir qizi	
O'zbekiston Respublikasida uglerod solig'ini joriy etish orqali soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish va yashil iqtisodiyotga o'tishni jadallashtirish imkoniyatlari: ekologik, iqtisodiy va institutsional yondashuv	560
Jo'rayev Ahmad Saitnazar o'g'li	
Tijorat banklari reytingiga ta'sir qiluvchi asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar tahlili.....	566
Karabayev Nodir Abduhamidovich	
Budjet tashkilotlarida tuziladigan moliyaviy hisobotlarning ahamiyati.....	578
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	582
Хусейнов Рахим Али оглы	
Zamonaviy HR texnologiyalarining korxonalar samaradorligiga ta'siri: "O'zbekiston temir yo'llari" AJ tajribasi.....	589
Xursanova Gulshan Ravshan qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligini oshirish yo'llari	593
Pulatova Dildora Abdushukurovna	
Oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning bugungi kunda o'rni va ahamiyati.....	600
Xolmirzayeva Gulruxsor Maxammetovna	
Интеграция информационно-коммуникационных технологий в зеленую экономику: цифровые технологии для устойчивого развития.....	604
Бозорова Ирина Жуманазаровна	

Xorijiy mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tomonidan mahalliyashtirish asosida mahsulot ishlab chiqarishning o'ziga xos jihatlari	608
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
Цифровизация зеленой экономики: синергия технологий для устойчивого будущего	616
Мухамадиева Кибриё Баходировна, Умарова Надира Рахмановна, Шарипова Зулфия Шокиржоновна, Эшпулатова Хусния Мирғолиб кизи	
O'zbekistonda to'qimachilik mahsulotlari bozori va rivojlanishi	621
Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna	
Samarqand viloyatida tikuv-to'qimachilik sanoatining rivojlanish holati va ishlab chiqarish hajmining prognozi.....	629
Ikramova Taxmina Latifovna	
Повышение эффективности управления рисками в проектах государственно-частного партнерства в сфере услуг	639
Айтбаева Гульзада Куанышбаевна	
Surxondaryo viloyati iqtisodiy o'sish darajalarini ekonometrik modellashirish	645
Pardayeva Ma'rifat Muzaffarovna	
Зарубежный опыт развития экономики ресурсно-сырьевых регионов: модели диверсификации и возможности адаптации.....	654
Севара Кахрамоновна Хакбердиева	
Xizmat ko'rsatish sohasida raqobatbardoshlikni oshirishning ahamiyati	658
Abduvoxidova Mohinur Akmalovna	
O'zbekiston sug'urta bozorida esg va yashil moliya instrumentlaridan foydalanish holati va imkoniyatlari.....	662
Zoyirov Laziz Subxonovich	
Xorazm viloyatida transport xizmatlari ko'rsatishning amaldagi holati tahlili va uni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	668
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	
Ulgurji savdo qoidalari va chakana savdodan farqli tomonlari	678
Batirova Raxima Abdujabbarovna, Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
Xalqaro integratsiya jarayonlarida raqamli iqtisodiyotning o'rni.....	684
Zaripov Xurshid Zakir o'g'li	
Mahalliy budjetlar daromadlari va xarajatlarining hozirgi holati	690
Himmatov Abdisamat Xalilovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholining moliyaviy madaniyatini rivojlantirish muammolari va istiqbollari.....	696
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	
Цели устойчивого развития и роль цифровых платформ в сфере трудовой миграции	702
Газиёва Сулхия Саидмашрафовна	
Onlayn savdo maydonchalarida mijoz sodiqligini shakllantirishda marketing strategiyalarining o'rni	706
Baxromov Xudoyor Xabibullo o'g'li	
Методологические основы оценки эффективности «зеленых» технологий в строительном секторе.....	710
Тожиева Дилфуза Бабамуратовна	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlar auditi masalalarini rivojlantirish.....	715
Mahmudov Saidjamol Kadirjanovich	
O'zbekiston Respublikasi soliq ma'murchiligini takomillashtirish jarayonlari	722
Mahmudova Sevara Rahmat qizi, Almardonov Muxammadali Ibragimovich	
Improving the efficiency of modern housing fund management system	726
D.A. Berdiyeva, Aminova Naima Umar qizi	
Kichik va o'rta biznes subyektlari eksport salohiyatini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	731
Abduqahhorov Azizbek Abdullo o'g'li	

From Science to Business: How Universities Stimulate Innovation.....	735
A. Bobozhonov, A.M. Shatre, V. Kirilova Vladimirova, R.Kh. Karlibaeva	
Tashkilotlarda risklarni boshqarish strategiyalarining samaradorligini baholash: nazariy va amaliy yondashuvlar	740
Husanova Dilnura Mamrajab qizi	
Turli mulkchilik shakllaridagi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining ekologik auditing nazariy jihatlarini	744
Abdullayev Xurshidjon Nazrullo o'g'li	
Sanoat korxonalarida innovatsion boshqaruv samaradorligini oshirish omillari.....	749
Ne'matullayev Abdurasulxon Ximaydulla o'g'li	
Bozor iqtisodiyotiga o'tish sharoitida innovatsion korxonalar boshqaruvi tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi amal qilish xususiyatlari	755
Naimov Azamat Xikmatovich	
Mamlakatimizda chet el investitsiyasi ishtirokidagi korxonalalar faoliyatini rivojlantirish.....	758
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Shuxratov Azizbek A'zamjon o'g'li	
Qurilgan organik mevalar eksportini rivojlantirishda yashil marketing strategiyalaridan foydalanish.....	764
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida xizmatlar sohasining asosiy ko'rsatkichlari.....	769
Ernazarov Gulam Bekbayevich	
Kichik biznes subyektlarida innovatsion faoliyatni baholash va rivojlantirish mexanizmlari.....	774
Mavrolov Ravshan Nematjonovich	
Barqaror rivojlanish va korxonalarda barqarorlikni ta'minlash zaruriyati.....	780
Yakubova Dilfuza	
Yashil iqtisodiyot sharoitlarida barqaror rivojlanish, yashil texnologiyalar va ekologik menejmentning o'rni	785
Dilmurodov Abbas Anvar o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasi faoliyatini davlat tomonidan muvofiqlashtirish va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish	788
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich	
Tijorat banklarida chakana bank xizmatlarini rivojlantirish.....	795
Axmedov G'ofurjon G'ulomjonovich	
Turizm sohasini ekonometrik modellashtirishda qo'llaniladigan ekonometrik usullar va amaliy imkoniyatlar	801
Shukurov Ikrom Abdurashitovich	
Sanoat tarmoqlarida investitsiyalar strukturasining iqtisodiy samaradorligi va innovatsiyalarni rag'batlantirish.....	807
Xikmatillayeva Dildora Shavkat qizi	
Mintaqa ziyorat turizmi samaradorligini oshirishda ekonometrik modellardan foydalanish.....	812
O'rinova Durdona Botir qizi	
Kichik biznes rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni pest (siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy-demografik, texnologik omillar) tahlili.....	816
Israilov Rustam Ibragimovich	
Qazib olish sanoati korxonalarini moliyaviy sog'lomlashtirishda muammolar va salbiy omillar: tahlil va zamonaviy yondashuvlar	825
Abduraxmanov Davron Burxanjonovich	
O'zbekistonning milliy merosi boyliklaridan turizmga foydalanish yo'llari	830
Samarov Xonqul Qahhorovich	
Iqtisodiy rivojlanish jarayonida investision resurslarning mutanosib taqsimlanishi: samaradorlik va ustuvor yo'nalishlar	835
Otaboyev Feruzbek Oybek o'g'li	
Iqtisodiyotning ekologik transformatsiyasi sharoitida ijtimoiy o'sishni indikativ baholash metodologiyasi.....	841
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li	

Bojxona xizmati fiskal faoliyatini takomillashtirish istiqbollari.....	847
Pardayev To'liqin Nasirovich, Farxodov Farrux Furqatovich, Nomozov Abduvohid bdurazzoq o'g'li	
Механизмы устойчивого управления малым и средним бизнесом в условиях цифровизации и внедрения искусственного интеллекта.....	852
Зокирова Фарангиз Тулкиновна	
Yashil bank xizmatlari va uni joriy etish bilan bog'liq muammolar.....	862
Makhmudova Mukhlisa Kodirjon kizi	
Barqaror qishloq xo'jaligi ta'minot zanjirlarida transport tizimlarini optimallashtirish	867
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
Moliyaviy rejalashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy mazmuni	874
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Mintaqa sanoatida kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va infratuzilmasini tashkil etish	881
Salayev Jasurbek Komilovich	
Surxondaryo viloyatida 2010–2024-yillardagi yalpi hududiy mahsulotining iqtisodiy statistik tahlili.....	888
Ismoilov Davronbek Ilxomjon o'g'li	
Yashil obligatsiyalar va barqaror moliyalashtirishning davlat qarzi siyosatiga ta'siri.....	893
Tilabov Nasrulla Tashmuratovich	
Модели Альтмана и Таффлера как инструмент диагностики финансовой устойчивости предприятий.....	897
Утемуратова Бибихон Даниловна	
Individual tadbirkorlik va mustaqil bandlik asosida olinadigan daromadlarni soliqqa tortishning fundamental asoslari	903
Yakubov San'abek Ravshanbekovich	
China's trade relations with Central Asia: an empirical analysis based on the trade gravity model.....	912
Ye Maoqing	
O'zbekistonda turizm sohasida smart texnologiyalar joriy etishning holati va yo'nalishlari.....	920
Qutbiddinov Shamsiddin Kamoliddin o'g'li	
Application of modern information systems in the assessment of the technical condition of the equipment of electrical energy networks.....	924
Sobirov Muzaffar Azatovich	
Стратегическое управление экономическим потенциалом Узбекистана.....	932
Садуллаева Муслимахон Саидамировна	
Auditda raqamli texnologiyalarni qo'llash tarixi va istiqbollari	936
Muydinov Erkin Djамaldinovich	
Bank majburiyatlari va aktivlarining vaqtinchalik nomutanosibliklari riskini kamaytirish.....	940
Ibrohimov D.M.	
Priority directions and legal bases of improving of the tax system of the Republic of Uzbekistan	945
Sadikov Iskandar Gayratovich	
Kambag'allikni qisqartirishda tadbirkorlik va bandlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash.....	950
Karshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish uchun ijtimoiy himoya va mehnat bozoriga kirishni kuchaytirish	954
Mamashokirova Iroda Samar qizi	
Soliq ma'murchiligi va raqobat muhitining o'zaro bog'liqligini nazariy asoslari.....	958
Donaboyev Jahongir Husan o'g'li	
Региональный туристский кластер – как инструмент повышения эффективности экономики региона.....	965
Юсупова Нигина Тажиевна	
Bank tizimida esg omillarining samaradorligini oshirishda marketing tadqiqotlaridan foydalanishning nazariy va uslubiy asoslari.....	971
Xoliyorov Murod Qahramon o'g'li	

Теоретические взгляды на цифровую экономику, цифровую трансформацию	977
Шарипова Шахло Истамовна	
Qoraqalpog'iston Respublikasining raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatlari va strategik yo'nalishlari	982
Tleubergenov Raxat Shahibaevich	
Mintaqalar transport tizimini kompleks rivojlantirish istiqbollarini tadqiq etishning ilmiy-uslubiy asoslari	986
Rahmonov Rasul Ne'matovich	
Loyiha boshqaruvida amaliy misollar orqali jinoyat holatlarini tahlili	994
To'yqulov Abbosjon Ali o'g'li	
Advancing tourist safety management in Uzbekistan's growing tourism industry: a systems theory approach	999
Laylo Primova	
Qoraqalpog'iston Respublikasida maishiy xizmatlar sifatini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanishdagi muammolar	1006
Yerejepova Bibisara Abibullayevna	
Основные проблемы и вызовы в создании умных городов	1010
Хакбердиева Нозима Кахрамоновна	
Qurilish obyekti smeta narxlarini aniqlashdagi muammolar va ularning oqibatlarini	1015
Asadova Maftuna Sa'dullaevna	
Mintaqani barqaror rivojlantirishda paxta-to'qimachilik klasterlari salohiyatini oshirish	1020
Ismailov Temur Pulatovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari samaradorligi: statistik ko'rsatkichlar va ekonometrik modellarning tahlili	1024
Sharipov R.S.	
Sanoat infratuzilmasining tarkibiy tuzilishi va tartibga solish mexanizmlari	1030
Rasulov Jamshid Karimovich	
To'qimachilik sanoati korxonalarida eksport salohiyatini rivojlantirishda boshqaruv jarayonlarini o'ziga hos xususiyatlari	1036
Salimjonova Zilolaxon Salimjon qizi	

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA EKSPORT SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHDA BOSHQARUV JARAYONLARINI O'ZIGA HOS XUSUSIYATLARI

Salimjonova Zilolaxon Salimjon qizi

Farg'ona davlat universiteti "Iqtisodiyot va turizim" kafedrası o'qituvchisi

Pochta manzili: salimzilola142@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada to'qimachilik sanoati korxonalarida eksport salohiyatini rivojlantirishda boshqaruv jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilinadi. Xususan, korxonalarning tashqi iqtisodiy faoliyatida marketing strategiyasi, logistika infratuzilmasi, ishlab chiqarish klasterlarini tashkil etish hamda innovatsion texnologiyalarni joriy etishning o'rni alohida ko'rsatib o'tiladi. Eksport salohiyatni samarali boshqarishda raqamli transformatsiya, xalqaro sifat standartlariga rioya qilish va brend yaratish omillari muhim ahamiyat kasb etish ta'kidlanadi. Shuningdek, boshqaruv jarayonlarining o'ziga xosligi sifatida milliy va xalqaro bozor talablarini uyg'unlashtirish, tashqi savdo risklarini boshqarish, qo'shilgan qiymat zanjirini kengaytirish va resurslardan oqilona foydalanish jarayonlari yoritiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, to'qimachilik sanoati korxonalarida boshqaruv tizimini takomillashtirish nafaqat eksport hajmining ortishiga, balki korxonalar raqobatbardoshligini mustahkamlash, mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlash hamda global savdo tizimida faol integratsiya erishishda ham muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: to'qimachilik sanoati, eksport salohiyati, boshqaruv jarayonlari, raqamli transformatsiya, innovatsion texnologiyalar, klasterlash, xalqaro standartlar, tashqi bozor, raqobatbardoshlik, iqtisodiy barqarorlik.

Abstract: This article analyzes the specific features of management processes in the development of export potential of textile industry enterprises. In particular, the role of marketing strategies, logistics infrastructure, the establishment of production clusters, and the introduction of innovative technologies in the foreign economic activities of enterprises is highlighted. It is emphasized that digital transformation, compliance with international quality standards, and brand development are crucial factors in effective management of export potential. Moreover, the uniqueness of management processes is reflected in harmonizing national and international market demands, managing foreign trade risks, expanding the value chain, and ensuring the efficient use of resources. According to the research findings, improving the management system in textile enterprises is an important factor not only for increasing export volumes but also strengthening enterprise competitiveness, ensuring the country's economic stability, and achieving active integration into the global trade system.

Key words: textile industry, export potential, management processes, digital transformation, innovative technologies, clustering, international standards, foreign market, competitiveness, economic stability.

Аннотация: В данной статье анализируются особенности управленческих процессов в развитии экспортного потенциала предприятий текстильной промышленности. В частности, особо подчеркивается роль маркетинговых стратегий, логистической инфраструктуры, создания производственных кластеров, а также внедрения инновационных технологий во внешнеэкономической деятельности предприятий. Отмечается, что цифровая трансформация, соблюдение международных стандартов качества и создание бренда являются важными факторами эффективного управления экспортным потенциалом. Кроме того, в качестве специфики управленческих процессов рассматриваются гармонизация требований национального и международного рынков, управление внешнеторговыми рисками, расширение цепочки добавленной стоимости и рациональное использование ресурсов. По результатам исследования установлено, что совершенствование системы управления в предприятиях текстильной промышленности является важным фактором не только роста объемов экспорта, но и укрепления конкурентоспособности предприятий, обеспечения экономической устойчивости страны, а также активной интеграции в глобальную торговую систему.

Ключевые слова: текстильная промышленность, экспортный потенциал, управленческие процессы, цифровая трансформация, инновационные технологии, кластеризация, международные стандарты, внешний рынок, конкурентоспособность, экономическая устойчивость.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida globallashuv va xalqaro savdo jarayonlarining jadallashuvi sharoitida to'qimachilik sanoati milliy iqtisodiyotning eng muhim tarmoqlaridan biri sifatida o'z ahamiyatini tobora oshirib bormoqda. Xususan, to'qimachilik mahsulotlari eksporti mamlakatning tashqi savdo balansini yaxshilash, yangi ish o'rinlarini yaratish, sanoatining innovatsion rivojlanishni ta'minlash va xalqaro raqobarbardoshlikni kuchaytirishda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu nuqtai nazardan, to'qimachilik sanoati korxonalarida eksport salohiyatini samarali boshqarish masalasi dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyati kasb etadi. Boshqaruv jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari, avvalo, tashqi iqtisodiy faoliyatni samarali tashkil etish, xalqaro bozorlar talabiga mos ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish, marketing strategiyasini shakllantirish, logistika infratuzilmasini rivojlantirish va qo'shilgan qiymat zanjirini kengaytirish bilan bog'liqdir. Shu bilan birga, eksport salohiyatini rivojlantirishda korxonalarning raqamli transformatsiyasi, innovation texnologiyalarni joriy etishi, xalqaro sifat standartlariga rioya qilish hamda brend yaratish jarayonlari muhim ahamiyatga ega bo'lmoqda. Bugungi kunda to'qimachilik sanoati korxonalarida boshqaruv tizimni modernizatsiya qilish nafaqat ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, balki tashqi savdo risklarini kamaytirish, milliy va xalqaro bozor talablarini uyg'unlashtirish hamda korxonalar raqobarbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu sababli, eksport salohiyatini rivojlantirishda boshqaruv jarayonlarining o'ziga xos jihatlari ilmiy asosda o'rganish va ularni amaliyotga joriy etish, iqtisodiybarqarorlikni ta'minlash va global savdo tizimida mamlakatning faol ishtirokini kuchaytirishda muhim strategik vazifa hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

To'qimachilik sanoati korxonalarining eksport salohiyatini rivojlantirish masalasi jahon va milliy ilmiy adabiyotlarda keng o'rganilgan. Jumladan, xalqaro iqtisodiyot olimlari M.Porter (1990) o'zining "Millatlar raqobat ustunligi" asarida klasterlash va raqobarbardoshlikni oshirishbilib strategik omillarini yoritib, eksport faoliyatida innovatsion yondashuvlar muhimligini ta'kidlagan. Xalqaro savdo nazariyalari vakillari, xususan P.Krugman va M.Obstfeld (2009) asarlarida tashqi savdo risklarini boshqarish va tashqi bozorlarga chiqishda davlat qo'llab-quvvatlovi zarurligi qayd etilgan. Raqamli transformatsiya va innovatsion texnologiyalarning eksport salohiyatini rivojlantirishdagi o'rni masalasida X.Chen va S.Lee (2018) tadqiqotlari e'tiborga molik bo'lib, ular raqamli infratuzilma va marketing strategiyalarining integratsiyasi eksport samaradorligini sezilarli darajada oshirishni ko'rsatadi. Shuningdek, G.Gereffi (2019) o'z tadqiqotlarida global qiymat zanjirlari (Global Value Chains) konsepsiyasi asosida to'qimachilik va yengil sanoat korxonalarida boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish orqali xalqaro integratsiyani kuchaytirish yo'llarini tahlil qilgan. O'zbekistonlik olimlar Ichida A.Vaxobov, B.Khodiev va M.Qosimovlarning tadqiqotlarida milliy iqtisodiyotda to'qimachilik sanoati eksport salohiyatini oshirishda intutsional islohotlar, klasterlash tizimini rivojlantirish va xalqaro sifat standartlariga moslashishning ahamiyati yoritilgan. Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "To'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarorlarida (2020, 2022) eksport salohiyatini oshirishda davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari belgilab berilgan. Xulosa qilib aytganda, mavjud adabiyotlarda to'qimachilik sanoati eksport salohiyatini rivojlantirish masalasiga turlicha yondashuvlar taklif qilingan bo'lib, ular orasida klasterlash, raqamli transformatsiya, global qiymat zanjirlari va davlat qo'llab-quvvatlovi kabi omillar boshqaruv jarayonlarning eng muhim xususiyatlasrisifatida e'tirof etilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda to'qimachilik sanoati korxonalarida eksport salohiyatini rivojlantirish jarayonida boshqaruvning o'ziga hos xususiyatlarini aniqlash va baholash maqsad qilingan. Shu boisdan metodologik yondashuv sifatida ilmiy tahlil, tizimli yondashuv va qiyosiy taqqoslash usullari qo'llaniladi. Metodologik yondashuvning mazkur majmuasi tadqiqot natijalarining ilmiy asoslanganligini ta'minlash, boshqaruv jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash hamda amaliyotga tatbiq etish bo'yicha samarali takliflar ishlab chiqarishga imkon berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi yillarda O'zbekiston to'qimachilik sanoati korxonalarida eksport salohiyatini rivojlantirishda boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish bo'yicha sezilarli natijalarga erishildi. Xususan, 2016-yilda mamlakatda to'qimachilik mahsulotlari eksport hajmi 1,3 mlrd AQSH dollari tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda yakunlariga kelib ushbu ko'rsatkich 3,2 mlrd AQSH dollariga yetdi, ya'ni qariyb 2,5 baravar o'sish kuzatildi. Bu jarayonda boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va logistika infratuzilmasini yaxshilash asosiy omillar bo'lib xizmat qildi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, eksport salohiyatini oshirishda quyidagi

boshqaruv jarayonlarining o'ziga hos xususiyatlari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Marketing strategiyalari samaradorligi so'rov natijalariga ko'ra, raqamli marketing va elektron savdo kanallaridan foydalangan korxonalar eksport hajmini o'rtacha 18-22% ga oshirishga erishgan va logistika infratuzilmasining rivojlanishi esa 2020-2023 yillar davomida yangi transport-logistika markazlari ishga tushirilishi natijasida tashqi bozorlarga yetkazib berish muddati o'rtacha 12% ga qisqardi, bu esa mahsulotning raqobatbardoshligini oshiradi. Klasterlash tiizimi esa hozirgi kunga kelib mamlakatimizda 120 dan ortiq to'qimachilik klasterlari faoliyat yuritmoqda. Bu esa klasterlar asosida ishlayotgan korxonalar eksporti hajmini yakka tartibdagi korxonalarga nisbatan o'rtacha 30-35% ko'proq amalga oshirmoqda. Innovatsion texnologiyalarni joriy etilishi zamonaviy energiya tejamkor uskunalardan foydalangan korxonalarda mahsulot tannarxi 15-20% ga kamaygan, bu esa tashqi bozorlarda narx ustunligini ta'minlagan¹. Raqamli transformatsiya 2023-yilda to'qimachilik korxonalarining qariyb 40% da ERP, CRM va boshqa boshqaruv tizimlari joriy qilinib, eksport faoliyatining shaffofligi va tezkor boshqaruv ta'minlandi.

1-jadval. O'zbekiston to'qimachilik sanoatida eksport salohiyatining rivojlanishi va boshqaruv jarayonlari (2021–2025 y.)²

№	Yillar	Eksport hajmi (mlrd AQSh doll)	Eksport o'sish sur'ati (%)	Boshqaruv jarayonlaridagi asosiy hususiyatlari
1	2021	0,95	+11,8	Klasterlash tizimi kengaymoqda, raqamli transformatsiya jarayonlari kuchaymoqda, eksport geografiyasi diversifikatsiya qilinmoqda
2	2022	1,20	+26,3	Mahalliy brendlar yaratish jarayonlari kuchaydi, qo'shilgan qiymat zanjiri kengaymoqda, xorijiy investitsiyalar jalb qilinmoqda
3	2023	1,50	+25,0	Innovatsion texnologiyalarni joriy etish, xalqaro marketing kompaniyalari, logistika markazlari barpo etildi
4	2024	1,75	+16,7	Eksportda yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ulushi oshmoqda, tashqi bozor talablariga moslashuv kuchaymoqda
5	2025	2,00 (prognoz)	+14,3	Raqamli boshqaruv tizimlari to'liq joriy etilishi, xalqaro savdo tarmoqlarida faol integratsiya, barqaror boshqaruv modellarini qo'llash

Boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish natijasida so'nggi besh yilda O'zbekiston to'qimachilik mahsulotlari eksporti o'rtacha 15-17% ga oshib bormoqda. Milliy va xalqaro bozor talablarini uyg'unlashtirish orqali yangi brendlar yaratilgan va ular Yevropa hamda Osiyo bozorlarida muvaffaqiyatli targ'ib qilinmoqda. Eksport salohiyatini samarali boshqarish nafaqat iqtisodiy ko'rsatkichlarga, balki korxonalar raqobatbardoshligini oshirish va mamlakat iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashga ham hizmat qilmoqda. To'qimachilik sanoati korxonalarida salohiyatini rivojlantirishning asosiy yo'nalishi- boshqaruv jarayonlarini raqamlashtirish, logistika tizimini takomillashtirish, klasterlashni kebgaytirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etishdan iborat bo'lib, bu jarayonlarda O'zbekistonning global savdo tizimiga faol integratsiyasini tezlashtirmoqda. So'nggi o'n yillikda O'zbekiston to'qimachilik sanoatida eksport salohiyatini rivojlantirishda boshqaruv jarayonlarini bosqichma-bosqich takomillashib bordi. Bunda ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, klasterlash, logistika infratuzilmasini rivojlantirish va raqamli transformatsiya jarayonlari yetakchi omillar sifatida shakllanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

To'qimachilik sanoati korxonalarida eksport salohiyatini rivojlantirishda boshqaruv jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari shundan iboratki, ular ichki va tashqi bozor talablarini chuqur tahlil qilish, resurslardan samarali foydalanish hamda raqobatbardoshlikni ta'minlashga qaratilgan kompleks yondashuvni talab etadi. Boshqaruv jarayonlarining muhim jihatlardan biri- ishlab chiqarishni zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etish, mahsulot sifatini xalqaro standartlariga moslashtirish va eksport geografiyasini kengaytirishga qaratilgan strategik qarorlar qabul qilishdir. Shuningdek boshqaruvning o'ziga xos tomoni sifatida logistika tizimini optimallashtirish, moliyaviy oqimlarni samarali boshqarish, klasterlash jarayonlarini rivojlantirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayonlarda davlat tomonidan yaratilayotgan

1 WWW.stat.uz
2 WWW.stat.uz

huquqiy-me'yoriy baza va qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining samarali qo'llanishi ham korxonalar eksport salohiyatini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Umuman olganda, to'qimachilik sanoati korxonalarida eksport salohiyatini rivojlantirish samarali boshqaruv jarayonlarini yo'lga qo'yish, innovatsion texnologiyalardan foydalanish va xalqaro bozoridagi talablarini chuqur o'rganish orqali yuqori natijalarni ta'minlash mumkin. Quyidagilarni takliflarni amalga oshirish lozim:

-Strategik rejalashtirishni kuchaytirish, eksport bozorlarini segmentlarga ajratib, har bir segment uchun alohida marketing va boshqaruv strategiyasini ishlab chiqish va Yevropa, Osiyo va Yaqin Sharq kabi asosiy bozorlar bo'yicha o'ziga xos yondashuvlarni qo'llash;

- Raqamli boshqaruv tizimini joriy etish, ERP,CRM va SCM tizimlaridan foydalanib ishlab chiqarish va eksport jarayonlarini yagona platformada boshqarish, elektron savdo maydonchalari (B2B,B2C) orqali bevosita xorijiy xaridorlar bilan ishlashni yo'lga qo'yish;

- Sifat standartlari va sertifikatlashni kuchaytirish, xalqaro talablar (OEKO-TEX, ISO, BSCI va boshqalar) bo'yicha mahsulotni sertifikatlash, korxona ichida sifat nazoratini avtomatlashtirish orqali eksportda qaytarilishlarini kamaytirish;

- Kadrlar salohiyatini oshirish, eksport menejerlari, marketing mutaxassisleri va logistika bo'yicha kadrlar qayta tayyorlash, xorijiy tillarni biladigan va xalqaro biznes muzokaralarini olib boradigan xodimlarni tayyorlash;

- Logistik va ta'minot zanjirini optimallashtirish, transport xarajatlarini kamaytirish uchun mintaqaviy logistika markazlari bilan hamkorlik qilish, Yevropa va Osiyo davlatlariga tezkor yetkazib berish uchun yangi transport yo'laklarini joriy etish;

- Moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish, eksport kreditlari va sug'urtalash xizmatlari soddalashtirish, banklar bilan hamkorlikda eksportni moliyalashtirish dasturlarini kengaytirish;

- Innovatsion mahsulotlarini rivojlantirish, yangi texnologiyalar asosida ekologik toza va yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulot ishlab chiqarishga e'tibor qaratish, moda tendensiyalarini kuzatib, xorijiy xaridorlar talabiga mos dizaynlarni ishlab chiqish;

- Klasterlash va kooperatsiyani rivojlantirish, to'qimachilik klasterlari orqali kichik va yirik korxonalar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, resurslardan samarali foydalanish orqali ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish;

- Brend va marketing siyosatini takomillashtirish, "Made in Uzbekiston" brendini xalqaro miqyosda targ'ib qilish, onlayn va oflayn xalqaro ko'rgazmalarda faol ishtirok etish;

- Davlat va xususiy sektor hamkorligini mustahkamlash, eksportni qo'llab-quvvatlash agentliklari va tarmoqlararo uyushmalar bilan uzviy ishlash, horijiy investitsiyalarni jalb etishda davlat kafolatlari va soliq imtiyozlaridan foydalanish;

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Porter, M. E. (1990). The Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press.
2. Krugman, P., & Obstfeld, M. (2009). International Economics: Theory and Policy (8th ed.). Boston: Pearson.
3. Chen, X., & Lee, S. (2018). Digital transformation and export competitiveness: Evidence from Asian textile firms. Journal of International Business Studies, 49(7), 1010–1027.
4. Gereffi, G. (2019). Global Value Chains and Development: Redefining the Contours of 21st Century Capitalism. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Vaxobov, A., Khodiev, B., & Qosimov, M. (2021). O'zbekiston iqtisodiyotida to'qimachilik sanoati eksport salohiyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar jurnali, 3(2), 45–56.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2020). "To'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaror. Toshkent-2020
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2022). To'qimachilik sanoatini modernizatsiya qilish va eksport salohiyatini oshirish chora-tadbirlari. Toshkent-2022
8. O'zto'qimachilik sanoat uyushmasi. (2024). O'zbekistonda to'qimachilik sanoati eksportining raqamli transformatsiyasi: 2015–2024-yillar statistik tahlili. Toshkent-2024
9. World Trade Organization (WTO). (2023). World Trade Statistical Review 2023. Geneva: WTO Publications.
10. International Trade Centre (ITC). (2022). Textile and Clothing Sector Trends: Global Market Analysis. Geneva: ITC.
11. WWW.stat.uz

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>